

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juan Ignacio Irakulis

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia*

Aurkibidea

Biografia

Etxanoko Aretxaga baserrikoa. Zornotzako toponimiako lekukotasunak batzeko grabaketan parte hartu zuen [Pedro Larrinaga](#), [Juan Luis Ormaetxe](#) eta [Pascual Uriarte](#) etxanotarrekin batera.

Zintak

AMO-027

- **Proiektua:** Zornotzako toponimia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Iruarrizaga, Rakel - Olabarri, Ane
- **Data:** 2007-11-03
- **Iraupena:** 15 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Olabarri, Ane

AMO-042

- **Proiektua:** Zornotzako toponimia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Iruarrizaga, Rakel - Olabarri, Ane
- **Data:** 2007-11-03
- **Iraupena:** 76 min
- **Euskarria:** Audio digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Olabarri, Ane

Pasarteak

1. Umetan "Hazur-toki"ko hezurrekin jolasten zuten

- **Erref:** AMO-027/003
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:02:02. **Bukatu:** 00:03:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Juan Inazio Irakulisek Aretxaga baserriaren inguruko azalpenak ematen ditu; antza denez, bi fasetan egina dago. Umetan eliza inguruan jolasten zuten. "Hazur-tokixe"n aurkitzen zituzten hezurrekin jolasten zuten.

2. Garai bateko auzolana eta auzokoen arteko harremana

- **Erref:** AMO-027/009
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:09:34. **Bukatu:** 00:11:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Pedrok dio bizi-kalitatea asko hobetu dela, baina berak garai bateko auzolana eta auzokoen arteko giroa botatzen du faltan. Juan Inaziok ere lehen jendearen artean harreman handiagoa zegoela dio. Etxeetako ateak zabalik egoten ziren. Pascualek, adibide gisa, azaltzen du gari-jotzea auzolanean egiten zela, baserri batek besteari lagunduta.

3. "Zesteruena" etxea

- **Erref:** AMO-042/007
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:08:24. **Bukatu:** 00:09:21
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

"Zesteruena" etxea garai batean ostatu antzekoa izan omen zen, baina ez zuen inork kudeatzen. Hutsik zegoen eta, handik pasatzerakoan, behar zuenak erabiltzen zuen.

4. Etxanoko eskola; auzoaren mugak

- **Erref:** AMO-042/009
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:10:49. **Bukatu:** 00:14:02
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Etxanoko eskola auzokoen artean egin zuten: batzuek dirua ipini zuten eta beste batzuek esku-lana. Etxanoko auzuneak. Etxanoren mugak. San Martin mendia, ingurua eta ermita.

5. Zinturi, Bañera eta Antzarzubi toponimoak

- **Erref:** AMO-042/012
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:15:50. **Bukatu:** 00:17:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

Laburpena:

Aretxaga baserriaren inguruan dauden Zinturi eta Bañera toponimoen inguruko azalpenak. Bañeran ur sufretsuak zeuden eta bainuetxea egon zen garai batean. Beherago Antzarzubi.

6. Aretxaga baserria eta ondoko arte zaharra

- **Erref:** AMO-042/014
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:17:33. **Bukatu:** 00:19:01
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Aretxaga baserriaren ondoan 500 urte baino gehiago dituen arte bat dago. Juan Inaziok dio hutsik dagoela barrutik eta umetan haren barrura sartzen zela. Aretxaga baserriaren egitura; inguruetako zaharrena dela esaten dute.

7. Etxanoko zenbait toponimo

- **Erref:** AMO-042/025
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:30:50. **Bukatu:** 00:32:19
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

Laburpena:

Etxanoko toponimia. Troken izenak: Abeletxe, Alakargeta. Lapurbaso basoa.

8. Etxanoko harrobiak

- **Erref:** AMO-042/027
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:33:13. **Bukatu:** 00:34:26
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Epaltza auzoan garai batean baserrietatik bizi zen jendea. Etxanoko harrobiak. Etxanoko harearekin eta harriarekin egiten ziren eraikuntza gehienak Bizkaian. Harea gorria, lanerako erraza.

9. Etxanoko ermitak

- **Erref:** AMO-042/041
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:48:59. **Bukatu:** 00:50:47
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Etxanoko ermitak. Larreako zati handi bat Etxano da eta Orobion ere errekek banatzen ditu lurak.

10. Etxanoko errekek

- **Erref:** AMO-042/042
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:50:47. **Bukatu:** 00:53:19
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

Laburpena:

Orobioko errekarari "Oromiñoko erreka" esaten diote Etxanoko errekek. Karramarro asko egoten ziren.

11. Etxanon saskigile ugari

- **Erref:** AMO-042/045
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:56:11. **Bukatu:** 00:56:54
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Etxanon saskigile asko egon ziren garai batean: Taju, Zurinagatarrak...

12. Tunturreko bidezidorra

- **Erref:** AMO-042/050
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:59:13. **Bukatu:** 01:00:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Etxanoko mendi edo tontorrak. Eskolara Tunturreko bidezidorretik joaten zirela azaltzen dute. Harrizko galtzada. Oinez ibiltzen ziren denera.

13. Epaltzako San Antolin ermita "tunturrean"

- **Erref:** AMO-042/052
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 01:00:59. **Bukatu:** 01:01:31
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia

Laburpena:

Epaltza auzoan San Antolin ermita "tunturrean" (tontorrean) dago eta "tunturrera goaz" esatean, ermita dagoen lekura esan nahi dute.

14. Bizkargirako bidezidorra

- **Erref:** AMO-042/054
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 01:01:46. **Bukatu:** 01:02:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Santa Krutz egunean Etxanoko abadeak letania egiten zuen Bizkargiko ermitara. Bizkargira joateko bidezidorra. Zabale.

15. Torreburu; Esturo auzoa; harrobiak

- **Erref:** AMO-042/055
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 01:02:35. **Bukatu:** 01:05:07
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Lanbideak » Etxeginak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Oiz mendira joateko bidezidorrak: San Martinetik edo Txabolaondo-Esturo-Muniketa. Etxano eta Ibarruri auzoen muga. Torreburu baserriak elizaz Etxano, baina lur-sailak Ibarrurin. Hara bidean, Esturo auzoa. Hango jendeak Etxanoko harrobian lan egiteko joera. Bi harrobi zeuden: "Goiriena" eta "Gorriño".

16. Zordanbideak

- **Erref:** AMO-042/058
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 01:06:06. **Bukatu:** 01:08:04
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Zordanbidea hitzaren inguruko azalpenak. Bidea zegoen lur-sailaren jabea bat izan arren, baimena ematen zitzaien besteei pasatzeko. Liskar handienak zordanbideen kontura egon izan dira. Denborarekin utziz joan dira bide horiek eta lur-sailak eskuz aldatzean erabilera-ohiturak ere galdu egin dira.

17. Andabideak

- **Erref:** AMO-042/059
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 01:08:04. **Bukatu:** 01:08:58
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

"Andari-bideak" edo andabideak. Auzo guztiek izaten zuten andabidea, hildakoen gorpuak hilerrira eramateko. Garai batean lepoan edo gurdian eramaten ziren hildakoak. Etxanoko ortu santua.

18. Jolas-orduan elizpeko "hazurtoki"ko hezurrekin jolasean

- **Erref:** AMO-042/060
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 01:08:58. **Bukatu:** 01:11:56
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak

Laburpena:

Etxanoko hilerria egin aurretik, elizaren azpian lurperatzen ziren gorpuak. Beraiek umeak zirenean atera zituzten hango aztarnak. Elizpeko "Hazurtokixe"n, era guztietako hezurak aurkitzen zituzten. Eskolako jolas-orduan hara joaten ziren eta hango hezurrekin neskak beldurtu nahirik ibiltzen ziren. 48 neska-mutil ibiltzen ziren batera eskolan. Maistra egunero etortzen zen Bilbotik eta eskolan bertan bazkaltzen zuen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-03-24

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com